שכשפירש ממנה מוציא גם הזרע אתו נמצא שאין הזרע בתוך רחם האשה רק אצלו מחוץ לגופה שהוא שלא כדרך תשמיש ול"ד למוך שנשאר הזרע ברחם אף כשפורש ממנה. ולכן מסתבר שלשיטה הב' אסור בכיס שלובש האיש, אך לשיטת הר"י ודעימיה שהם הרא"ש והריטב"א ורש"י אליבייהו וכל המתירין לבעול באקראי שלא כדרכה גם בהוצאת זרע שהם לבד הר"י והרא"ש גם סתם תוס' סנהדרין דף נ"ח והטור והרמ"א, ולפ"מ שבארתי אפשר סברי כן גם הנ"י והרשב"א יבמות קושית הריטב"א מקטנה שקודם הזמן, וכשיטה אחרונה הוא רק הרמב"ן והרא"ה ותלמיד הרשב"א שהובאו בשט"מ ואולי גם הנ"י והרשב"א יבמות לפ"מ שביאר רעק"א בתשובתו, יש מקום להתיר גם בזה.

ולכן לע"ד למעשה אם אפשר במוך או בראבער שתכניס האשה ברחמה באופן שלא ניכר מבחוץ תעשה כן ותשמש אך אם א"א לפניה להשים שם מוך וראבער באופן שלא יהיה ניכר מבחוץ יש להתיר גם אם ניכר מבחוץ שזה ג"כ מסתבר יותר שמותר לב' השיטות כדבארתי. ואם יראה לסמוך על מוך וראבער שמכנסת האשה לרחמה מפני שחשש סכנה שלה גדול יש מקום להתיר גם בכיס שלובש האיש כדהתיר באחיעזר אבל לא מטעמיה אלא מטעם שיטה א' שבארתי דכדאי הם רוב הפוסקים והרמ"א בתוכם לסמוך עלייהו בשעת הדחק גדול ועינוי נפש כזה וגם מקום עיגון ועשית שלום בין איש לאשתו שהתורה וחז"ל הקלו בהרבה דברים. אך עכ"ז בדין האחרון בהיתר כיס שלובש האיש אם יראה במוך ובראבער שבגופה בחשש סכנה גדול יתיישב עם דודי הגאון ר' יעקב שליט"א או עם אחר מגדולי הדור ויראה להם תשובתי זאת שנתבאר בטוב טעם ההיתר בטעמים מוכרחים שנתיישבו הרבה דברים בעה"י.

גיסו כאחיו,

משה פיינשטיין

פימן סר

בענין אשה שיש לה סכנה להתעבר

י"א ניסן תשי"ח.

מע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם מוהר"ר מרדכי גרשון שפאלטער שליט"א.

הנה אין דרכי לעיין בהירחונים כי הלואי יספיק לי הזמן ללמד ולעיין בדברי רבותינו הראשונים והאחרונים אשר מהם אנו חיים ולכן לא היה ידוע לי שענין חמור כזה ובפרט במדינה הזאת אשר על הרבה אפשר לומר שנפשן מחמדתן ומתאוה להקל שיש להיות לזה הדין כמו בעריות שאין דורשין בשלשה כדאיתא בחגיגה דף י"א, היה נידון בירחון שהוא כדורש לפני אלפים וגם לפני אנשים פשוטים ורחוקים מיראת השם ויראת החטא ומחפשים רק לצל היתר לרמות את עצמן. ול"ד למה שדנו בזה רבותינו האחרונים בספריהם כי בספרי תשובות מעיינים רק ת"ח הרוצים לברר הלכה לאמיתתה וכל אחד כותב מה שנראה לו באמת לדעתו שזה הוא החיוב ללמד ולהורות וכשהוא לשם שמים אמרו ע"ז אלו ואלו דברי אלקים חיים אבל לידון בירחונים הוא גם לפני אנשים פשוטים והוא רחוק מלשם שמים. ומה ששמע כתר"ה מרב אחד שבליטא היו מתירין לכל הנשים שתי שנים אחר הלידה הוא שקר כי אני יודע מהרבה רבנים שהחמירו ביותר ומעולם לא שמעתי שהיה מי שיתיר לסתם נשים דכל הנידון הוא רק במקום סכנה. ואין שייך בענינים כאלו מנהג מקום ועיר אלא כל אדם גדול בתורה ובקי בש"ס ובדברי רבותינו הרשות בידו לידון כדעתו בכל שאלה ושאלה בפני עצמה וא"כ לא שייך כלל לומר שכך הורו בליטא ושקר העיד במזיד או בטעות. ועתה נבוא לדינא ותחלה בדברי כתר"ה ואח"כ אכתוב הנכון לע"ד ולהעתיק ממה שכתבתי בזה זה יותר מכ"ג שנה.

אוצר החכמה

הנה מה שכתר"ה הביא מתוספי הרא"ש נדה שנדפס בגליון ש"ס ווילנא שאיתא שם לא שנותנים המוך בשעת תשמיש דהא ודאי אסור אלא נותנהו לאחר תשמיש ומזה בנה יסודו שהרא"ש אוסר ומוכרחין לפרש דגם בנדרים דף ל"ה כוונתו הוא רק על אחר תשמיש דלא כהיש"ש. וכן דחה כתר"ה מזה דברי הצמח צדק שמצדד להקל מהא דמתירין באקראי שלא כדרכה שהרי הרא"ש הוא ג"כ מהמתירין ומ"מ אוסר, לע"ד ברור שלשון זה שבתוספי הרא"ש נדה שבגליון אינו מלשון הרא"ש ואיזה תלמיד טועה הוסיף זה דהרי מהא דנדה הוא המקור שכתבו התוס' כתובות דף ל"ט שמשמע שהמוך הוא במעיה כל שעה וכן הוא גם לשון הרא"ש שהובא בשט"מ כתובות דף ל"ט שכתב אבל בשמעתא קמייתא דנדה מוכח דנותנת המוך קודם תשמיש. וההוכחה היא פשוטה דאם נותנת רק לאחר תשמיש איך שייך שיודו ב"ש דמטמאה למפרע דהא לא היה שם מוך להעמיד, ל"מ אם נימא כדמסתבר שאם אסורה לשמש במוך היתה אסורה להחזיק המוך בגופה שלא תשכח מלהוציאו קודם תשמיש אלא רק להניח המוך ולקנח הזרע שהוא רק לשעה קלה, אלא אף אם נימא שאף אם אסורה לשמש

printed from Otzar Hahochma www.otzar.org

רשאה להניחו שם עד התשמיש נמי ודאי לא היה דרכה להניח שם בלא צורך ונמצא שאין לחוש למעל"ע וכשאין לגזור מעל"ע הא אין לגזור גם מפקידה לפקידה כדאיתא בנדה דף ל"ו ולתוס' שם מודה גם ר' יוסי אף שפליג בגיורת. ואף אם נימא שלר' יוסי יש לגזור מפקידה לפקידה אף כשלא שייך למיגזר במעל"ע הי"ל לגמ' לומר משמשת במוך מאי איכא למימר הניחא לר' יהודה לר' יוסי מאי איכא למימר. ואף אם נימא שאם רשאה להניח שם אירע לפעמים שמניחה שם יותר ממעל"ע ושייך למיגזר מ"מ אולי לא גזרו משום שאף באשה שמותרת לשמש במוך לא מצוי שתניח שם אף שעה קלה יותר מקנוח וכ"ש שלא מצוי שתניח שם מעל"ע ולא גזרו בלא שכיח. אלא ודאי מוכרחין לומר שהאשה המשמשת במוך מותרת אף בשע"ת ולכן נשאר המוך במעיה בכל העת כדפרש"י שאין לה צורך להוציאו בשביל התשמיש ולכן מניחתו שם בכל העת ומוציאתו רק בשעה שיש לה איזה צורך לזה כגון בשעת זיבת נדתה וכדומה ולכן שייך למיגזר מעל"ע ומפקידה לפקידה. וא"כ איך יפרש הרא"ש שנתנהו לאחר תשמיש ולא יוסיף לבאר שאפשר לפרש כן בכאן נגד רש"י ותוס' ונגד דברי עצמו שהובא בשט"מ ולכן ברור שאין זה מלשון הרא"ש והם דברי טעות. ושיטת הרא"ש הוא כדאיתא בשט"מ בשמו דהג' נשים מותרות לר"מ במוך בשע"ת. והוא כדדייק בי"ש יבמות מהרא"ש נדרים מלשון לקלוט את הזרע שהוא בשעת תשמיש מדלא נקט לשאוב את הזרע כלשון שמצינו ברש"י כתובות דף ל"ז והם היו בקיאין יותר מדידן בפירוש כוונת המלות.

ומה שהאריך כתר"ה ע"פ מה שמצא בתוס' רי"ד יבמות שתלוי מעשה ער ואונן בכוונה דאם הוא לכוונת שלא תתעבר אסור ואם כוונתו לתאות יצרו מותר, ובכוונתו שלא תתעבר בשביל סכנה פליגי ר"מ וחכמים בהא דג' נשים. ובזה ניחא לכתר"ה מה שמותרת להפליט הזרע כדי שתתקרב טבילתה כיון דאינו לכוונת שלא תתעבר, ובממלאה ונופצת שהוא לכוונה שלא תתעבר אסורה. וכן ניחא לכתר"ה מה שבמג"א סי' תר"ו סק"ח מתיר לאשה שתכבד ביתה בחמין משום דאין כוונתה שלא להתעבר ולבסוף כתב כתר"ה שבממלאה ונופצת נמי ליכא איסור עליה משום שהיא רוצה שתתעבר וכוונתה רק להפיס דעת הבעל ומתרץ כתר"ה בזה קושית רעק"א דלהטור שמפרש שהפר לה ע"מ שתהא ממלאה ונופצת יקשה לאביי דסובר בע"מ שתאכלי בשר חזיר דתנאו בטל משום שא"א לקיימו נימא גם כאן דהתנאי בטל ומעשה ההפרה קיים דהוא משום דהיא אינה עושה איסור זהו תורף דברי כתר"ה. ואני תמה על כתר"ה דלבד שהוא נגד הסברא והדעת שלמלאות תאותו הרעה והמכוערת לבעול שלא כדרכה יהיה מותר ובשביל סכנה יהיה אסור, וגם הא ממילא יהיה שייך בסכנה היתר זה דלמלאות תאותו דאחרי שאינו יכול לבועלה באופן שתתעבר בשביל הסכנה היא משימה מוך והוא בועל לכוונת מלוי תאותו שמותרת. וגם אם יש היתר להוציא זרע כשמכוין לדבר אחר מ"ט אסור ליגע באמה כדי להשתין ומ"ט אסור לרכוב על גמלים ולמיגני אפרקיד וגם יותר מזה יקשה מ"ט אסור להוציא על העצים ועל האבנים מ"ש משלא כדרכה שמותר בשביל תאותו אף שאין שייך להתעבר כמו על עצים ואבנים. ולכן ח"ו לומר זה ושרי ליה מריה לכתר"ה דברור שבכל אופן שנגרם הוצאת זרע לבטלה אסור אף שכוונתו לענינים אחרים ועיקר הלאו נאמר בגרם שהוא בקרא דונשמרת מכל דבר רע שמכאן א"ר פינחס בן יאיר אל יהרהר אדם ביום ויבא לידי טומאה בלילה אלא דאין ההרהור איסור מצד עצמו אלא כדי שלא יוציא זרע לבטלה ומזה ידעינן דכל גרם להוצאת זרע אסור. וההיתר דשלא כדרכה הוא רק בדרך אישות וא"כ אין מקום להתיר להאשה שתשחית הזרע אם גם היא אסורה. ע"י שתכוין לדברים אחרים כמו בשביל תפלת יו"כ וכמו בשביל לקרב טבילתה וכדומה וישתקע דבר זה.

ומש"כ כתר"ה בשם אחרונים דיש לומר דדוקא בג' נשים פליגי חכמים ואומרים מן השמים ירחמו משום שהסכנה רחוקה אבל בסכנה קרובה שהרופאים אומרים שסכנה לה להתעבר גם חכמים מודים לר"מ, ודאי אינו טעם כלל כדהקשה כתר"ה שגם בג' נשים אפשר שהסכנה קרובה רק שמרחמים מן השמים וא"כ גם בשאר סכנה שייך שירחמו מן השמים. וגם מי הוא שיכול להכריע בסכנה אם היא קרובה או רחוקה.

ועתה אכתוב הנכון לע"ד בבאור דברי ר"מ וחכמים ובאור דברי רבותינו הראשונים ומה שיצא מזה לדינא והוא אמת ומוכרח. וכבר השבתי בזה בשנת תרצ"ה ונדפס בתשובה לעיל בספרי זה.

ולמעשה כשמזדמן שאלה כזו אני זוקר ודורש הרבה אם יש להאשה סכנה בזה ורק אם הבעל והאשה הם יראי ה' וצנועים במעשיהם שלא יקילו הם עצמם יותר מהראוי וגם שלא ידעו אחרים ממה שהקלתי להם כדי שלא יבואו אחרים להקל בעצמם שלא כדין. וגם רק על זמן קצר וכשיעבור הזמן אם אומרים שעדין היא בסכנה להתעבר אני חוקר ודורש עוד

printed from Otzar Hahochma www.otzar.org

הפעם ואני מזהירם עוד הפעם מחומר האיסור ושלא יבואו להקל יותר מהראוי ולא יפרסמו וג"כ רק על זמן קצר וכן בכל פעם אם עדין הם צריכים להההיתר. ולכן מעטים מאד הם אלו שהתרתי להם. וכן יש לכל רב מובהק להתנהג בזה. וסתם רבנים ח"ו להם להורות בענין חמור זה.

והנני ידידו מוקירו,

משה פיינשטיין

סימן פה

[אה"ח 1234567]

באשה שנשתטית אחר הלידה בשני הילדים שהולידה והרופאים אסרו לה להתעבר אם יש להתירה לשמש במוך

י"א תמוז תשכ"א.

מע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם מוהר"ר מרדכי גרשון שפאלטער שליט"א.

הנה ודאי צדק כתר"ה ששטות הוא ענין סכנה לא רק לעצמה אלא גם להילדים הקטנים שאף מי ששטותו אינו לעשות רע, אפשר להתהפך שתרצה לעשות רעה לעצמה ולהילדים ח"ו ואי אפשר להעמיד שומרים על זה. ולכן יש להתיר לה לשמש במוך, מכיון שהוחזקה ששני פעמים יצאה מדעתה אחר הלידה ובקושי גדול נתרפאה ע"י הרפואות הנקרא שאק, ואף שהרופאים לא היו מזהירין אותה אבל כיון שהלכה כרבי דבתרי זימני הוי חזקה יש לנו לחוש לעצמנו, ואולי אף כשיאמרו הרופאים שרשאה להתעבר כי רק מקרה היה שנחלתה סמוך ללידה מסתבר שלא היו סומכין עליהם כיון שהוחזקה בתרי זימני שנחלתה אחר הלידה במחלת שטות. וכש־אמרו הרופאים אף בלידה אחת שמה שנחלתה היה מחמת הלידה ושיש לחוש בה שתחלה גם בלידה שניה אף שלא נתחזקה עדיין נמי יש להתיר מצד אמירת הרופאים. והראבער שתאשה מנחת בגופה הוא כמו מוך שהזכר בגמ'.

איברא כי הסממנים שיש רופאים שנותנים ליתן באותו מקום היה יותר טוב לדינא משום שאינו סותם הכניסה של הזרע לרחם אבל אין זה רפואה ברורה ולהרבה נשים אין מועילין הסממנים, ומאחר שהיא בסכנה הרי אסור לה לשמש באופן שלא ברור שלא תתעבר מזה דלסכנה חרשינן אף למיעוט רחוק. ומה שזה לא כבר המציאו „פילן" כאלו שבולעתן אותן ואומרים שהיא רפואה ברורה שלא להתעבר הנה נתברר שרוב הנשים רואות ע"י הפילן אלו טפת דם שנעשית נדה כדהודיע לי חתני הרה"ג ר' משה דוד טענדלער שליט"א שיש לו ידיעה בענינים אלו וכתב להדאקטאר שהמציא פילן אלו והודה לו שששים אחרים מהנשים רואות משהו דם ע"י ה„פילן" רק הנכרים אין מקפידין על זה. ולכן מוכרחין להתיר לה לשמש בהראבער שמשימה בגופה.

ובדבר הקושיא של כתר"ה איך שייך להתיר במקום סכנה הרי יכולין להתגרש ולהפרד, הנה מצד קושיא גדולה זו הוכחתי חדושי שלקיום מצות עונה נמי לא נחשב לבטלה וכיון שהוא סכנה לה להתעבר הויא מצות העונה בביאה כזו שלא תתעבר וממילא לא עברו שום איסור והוכחתי זה בראיות גדולות והוא מבואר בהענין שכתבתי לכתר"ה זה כבר ויעיין כתר"ה בדברי שמה.

והסכנה שכתב כתר"ה משום שכמה נשים יוצאות מדעת מחמת חסרון תשמיש לא מסתבר זה ועיין בחת"ס ח"ב דאה"ע סימן פ"ב שמסיק שאין להתיר איסורין משום חשש זה.

ובדבר אם הרופאים אומרים שאם תתענה תחזור לשטותה אם רשאה לאכול ביו"כ, פשוט שמותרת משום דשטות הוא סכנה, ואף שהמחלה עצמה לא תמיתנה אבל כיון שמצד המחלה אפשר שתמית עצמה ואת אחרים הוא ג"כ פקוח נפש וכדכתב גם כתר"ה.

ידידו דוש"ת מוקירו מאד,

משה פיינשטיין

סימן פו

בניטל האם שלה אם מותרת לבעלה

ער"ח אדר תשכ"א.

מע"כ ידידי הר' זאב וואלף סילווערבערג שליט"א.

בדבר האשה שהרופאים החליטו שבשביל שיש לה גידול בבטנה מוכרחין לנתוח ולהסיר את האם שלה מגופה אם יהיה מותר אח"כ לשמש עמה. הנה ברור שתהיה מותרת לו ולא יהיה בזה שום איסור אף שלא תוכל להוליד ואין בזה איסור הוצאת זרע לבטלה כיון שהוא דרך תשמיש כמו שמותר לשמש עם זקנה וגם עם אילונית. ואין חלוק מחמת שבאשה זו ליכא כלל הרחם. ומפורש כן ברש"י יבמות דף מ"ב שפי' בעקרה שתניא שם שצריכה להמתין ג' חדשים שנעקר רחמה וניטלה האם שלה.

printed from Otzar Hahochma www.otzar.org